

Vestens revansj

2022-12-21

Optional[© Klassekampen]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

Klassekampen

Onsdag 21. desember 2022

Kommentar 3

KRON OG MYNT

Hva skjedde med de nye økonomiene?

Vestens revansj

2001 definerte Goldman Sachs' Jim O'Neil *BRICS*, Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika, som framtidens vinnere. En spådom som indikerte tidsånden i ettermurs-tiden (1989–2019) og ved globaliseringens høydepunkt, fra WTOs etablering i 1995 til finanskrisen i 2008.

Det står i sterk kontrast til situasjonen 20 år senere. Vesten samlet seg igjen mot Russland etter invasjonen i Ukraina 24. februar, og etter hvert også mot en økonomisk utfordrer med stadig mer autoritære trekk lenger øst – Kina. Samtidig er det tydelig at Brasils økonomi ikke leverer opp til potensial, grunnet store indre motsetninger og en svært råvareavhengig økonomi. Denne situasjon deler landet med Sør-Afrika. Indias vekst er relativt sterk, men ikke uten betydelig politisk friksjon. Det er langt igjen til landet er et mellominntektsland

med en økonomi på linje med Storbritannia (nummer fem i verden), men over 20 ganger flere mennesker.

Lite symboliserer likevel BRICS' stagnasjon tydeligere enn Russlands invasjon i Ukraina. Ikke bare utløste den et bredt anlagt sanksjonsregime fra Vesten, men da invasjonen gikk fra «spesialoperasjon» til

felttog, kom Russlands grunnleggende systemer fram. Totalitære systemer med høy korrupsjonsgrad er ikke laget for avanserte logistikkoperasjoner. Til det er tilliten for liten mellom mening og befall, betalingen for dårlig og fellesskapsfølelsen for svak. Når systemet ruller ut, viser seg det seg at diesel-tankene er tomme, kobberledningene solgt og kjøretøyene ikke vedlikeholdt. En krig er noe annet enn en operasjon, og en av grunnene til at demokratier håndterer dette bedre enn autoritære stater, er at motivasjon og tillit er langt høyere og at logistikk og pengebruk er langt mer effektivt.

Uansett, Russlands økonomi er liten (nummer elleve i verden, litt større enn Brasil) og også svært råvareavhengig, så landet representerer ikke noen stor «trussel» mot vestlig dominans.

Kina er en helt annen divisjon. Riktig nok ble landet spådd å skulle overta for USA som største økonomi allerede i 2015 første gang. Neste spådom er 2030. Noen begynner nå også å si at det kanskje aldri skjer. Den forenklede trendforlengelsen om Kinas vekst var bygd på to ting: Kina blir som oss, et frihetsorientert demokrati med stadig mindre reguleringer, det vil si mindre stat og mer aksept for konkurser og konjunkturer.

Mye er sagt om det første: De blir ikke som oss. I stedet for en stadig

ILLUSTRASJON: NIKIT LEVAK, NIJTVASIGMAIL.COM

mindre inngripende stat og et mindre dominerende kommunistparti, har Xi Jinping opphevet ledertidsbegrensningen og strammet partiets grep. Det blir ikke demokrati av slikt. Samtidig bærer stabilitetsfrykten i seg kimen til økonomisk stagnasjon. Et dominerende parti som får legitimiteten sin fra økonomisk vekst og framgang, tåler i liten grad økonomiske tilbakeslag og store nedgangs-konjunkturer. Dette er lettere i land som bygger på ideen om folkesuverenitet, at

folket har ansvar for sin egen skjebne. Det innebærer at Kina ikke har hatt noen økonomisk nedtur siden «Den store veksten» som begynte på med Deng Xiaopings reformer etter Mao i 1979. Over førti år uten tilbakeslag er nesten utrolig. Mens Vesten har vært gjennom både dotcom-boble og finanskriser, har Kinas vekst tilsynelatende vært ustoppelig. Kinas «evige vekst» innebærer at store feilinvesteringer får leve og at nødvendig opprydding i økonomien ikke skjer. Særlig eiendomssektoren er utsatt. Kina har for eksempel 3000 milliarder i lån som forfaller i 2023 og en stresset eiendomssektor utgjør en fjerdedel av Kinas økonomi.

Utsiktene for Kina er uvisse. De blir trolig ikke som oss og det er heller ikke sikkert at de blir verdens største økonomi. Fordelene med konkurser og effektiv konkurserlovgivning og oppryddingsprosesser i økonomien er underverdige. Dette beherskes dårlig i Øst-

Asia, og Kina er ikke noe unntak. Uten å reorganisere økonomien med jevne mellomrom, blir ressursene brukt stadig mindre effektivt og økonomien stagnerer, som Japan gjorde etter børsstoppen i romjula 1989.

Dette viser hvor vanskelig det er å framskrive trender og også hvor vanskelig det er «bli som Danmark», slik Francis Fukuyama formulerte det for noen år siden. Det vil si frihet, langsiktig økonomisk utvikling og demokrati – gjennom generasjoner.

Utfordringen for Vesten er å vedlikeholde systemet, utfordringene for BRICS er å komme dit.

Men nå splittes Vesten. EU er i en økonomisk hengemyr med krigen i Ukraina og galopperende energi- og industrikostnader, til nå beregnet til 10.000 milliarder (NOK), mens USA kan selge dyrt til EU, som nettoeksportør av petroleum og tjener der EU taper. Det er ikke lett å bli som Danmark og det er ikke lett å matche USA, verken for EU eller Kina. Det realpolitiske tiåret vi nå er inne i vil gi oss mange svar.

Chr. Anton Smedshaug
daglig leder i AgriAnalyse og
førsteamanuensis ved NMBU
christian.anton.smedshaug@
agrianalyse.no

PÅ TEPPET

Veien til suksess

«Også på sosiale medier kryr det av kritiske tilbakemeldinger mot kokken som er blitt verdensberømt for sin spesielle måte å drysse salt på», skriver NRK.

Det meldes om høyt press og jag for å lykkes i livet, men ligger ikke egentlig lista for suksess litt lavt?

Dyrt mot

Vi må ha **kraft til å stå i krisene**, sa statsministeren til pressen i går.

Dårlig timing, nå som kraftprisene går i været over hele landet.

Sjokktilstand

«Alle blir sjokkerte», kan vi lese hos Dagbladet.

Skriver de om sine egne titler? Eller lesere?

Utdatert

«Bankrikka bør **bort fort**», sier professor til NRK.

Ingen fare. Den har vi rotet bort for lenge siden.

Gammeldags.

Gjendøping

Bergens Tidende skriver at «**det kaldeste stedet i landet natt til onsdag**» (14. desember) var Filefjell med minus 32,8 grader. Makan til filefjell.

De store spørsmål

«Ser du dette hjemme, har du et **problem**», skriver Avisen Nordland.

Snø? Dugg på vinduet? For én krone får du svaret. Livslærdom er ikke gratis.

Gode navn

Fredsinitiativet arrangerte et omstridt fakkeltog for fred i Ukraina. LO i Oslo var representert med leder av internasjonalt utvalg, **Britt Riise Fredheim**.

teppet@klassekampen.no

SUKK

Gaver er også en gjeldskontrakt

Hauk